

1918. Pierderea de la Brănișca - o găină „sdrențuită” de un glonț unguresc

Flaviu Predescu / 30 aug 2018 / 07:04

Descriere foto:

Material realizat prin programul "București-Centenar" - Program Cultural derulat de Primăria Municipiului București - Administrația Monumentelor și Patrimoniului Turistic.

În numărul 34 din ziarul Românu, apărut la Arad, Sâmbătă 8/21 Decembrie 1918 este publicat un vehement articol al armatei române care înainta pe trei direcții spre Budapesta. Deși ne aflăm la nicio lună după Marea Unire, tensiunile nu departe pe punctul de a se sfârși. Ba, din contră.

Comandantul trupelor românești care înaintau pe linia Mureșului are chiar un moment de ironie într-o frază dintr-o scrisoare: „ficioarii mei au dat peste o găină *sdrențuită* unguresc; iată pierderea dela Brănișca”.

„Inaintarea armatei romane.

Trupele românești înaintează fără întrerupere în trei direcții spre inima Ungariei. O armată de trupe regulate înaintă pe trei direcții: una spre Cluj, alta prin mijlocul Ardealului, iar a treia pe cursul Mureșului. Ele vin în numele antantei să ocupe Ungaria, să pacifice populația, să susțină ordinea și să asigure împlinirea condițiilor de armistițiu. Orice opoziție față de intrarea în țară are consecințe aspre căci armata va lua măsuri de represalii neiertătoare. Armatele române sunt în drept să treacă linia de demarcație tocmai în urma faptului că fac parte din armatele antantei.

Agencia telegrafică Dacia, pe baza autorizației primite dela șeful resortului armatei și a siguranței publice, desmice cel mai categoric știrea adusă de ziarul maghiar, că armata română nu e îndreptățită a trece linia de demarcație dela Mureșului.

Despre ciocnirea dela Brănișca ziarul maghiar răspândește știri false menite să învenineze opinia publică românească. Mai categoric dezmințire acestor știri. Din Sibiu ne comunică agenția Dacia:

Față de știrile ziarului maghiar, că la ocuparea podului dela Brănișca Români ar fi avut pierderi, din loc comanda autorizați a declara, că Români n'au avut nici morți, nici răniți. Dimpotrivă Ungurii, adică trupa ungurească care ocupă podul, au avut 4 morți și 5 răniți, dintre cari pe 5 i-a luat trenul blindat, care s'a refugiat în direcția Aradului.

Despre ciocnirea dela Brănișca primim astăzi dela comandantul trupelor românești care înaintează pe linia Mureșului scrisoare:

Rugăm să desmințiți în Românu informațiile ungurești despre luptele ce le-am avut la Brănișca. Trupele românești au avut o pierdere de companie de infanterie și un pluton de mitraliere, ambele sub comanda mea, sunt din regimentul 10 de vânători și au avut nicio pierdere, precum nici cei 30 oameni ai gardei naționale de sub comanda bravului locotenent Iancu erau tot cu mine, nu au avut pierderi. Pagubele ce le-au făcut Ungurii sunt sârmanele crengi de pe pomi și stâlpii podului. Subsemnatul aș fi fericit să am atâtea pierderi în toate luptele cum am avut la Brănișca...

Ei, ba da, (era să uit), ficioarii mei au dat peste o găină sdrențuită de un glonț unguresc; iată pierderea dela Brănișca

București. Ziarul Acțiunea anunță, că reg. 3 de vânători de munte, al cărui comandant este A.S. R. Principele moșten va strămuta în curând stațiunea în Brașov. Principele Carol va lua comanda supremă a trupelor românești din Ardeal.

Intrarea trupelor române în Cluj nu va întâmpina nici un fel de rezistență. Casapul guvernului maghiar, Apathy, mijlocirea personală a președintelui C. N. M. din Murăș – Oșorheiu următoarea informație dela generalul român d. Necu română a primit ordinul din partea ententei să treacă linia demarcațională și el va porni fără amânare să ocupe Clujul, bine ca să nu i se facă opunere, fiindcă în acest caz, va bombarda orașul. **Dorește ca toate trupele regulate, prenaționale maghiare să părăsească teritoriul celor 26 comitate românești.** Susținerea ordinii în aceste teritorii va fi asigurată de gardelor românești.

Apathy a luat la cunoștință această informațiune binevoitoare a generalului român dar roagă să nu silească trupele părăsească teritoriile celor 26 comitate. La știrea ocupării Clujului trupele maghiare ieri seară au făcut mari demonstrații și vărsare de sânge.

Trupele maghiare din Cluj, după înțelegerea ce s'a ajuns între comandantul acestor trupe, colonelul Cratochvill republican maghiar, vor fi concentrate încă-azi la Oradea-mare, iar de aici, transportate la Budapesta. Comandantul cu său major a ajuns în Oradea-mare.

Intreg transportul de mărfuri și alimente dirijat spre Cluj, azi a fost reținut în Oradea-mare.”

Notă: Comuna Brănișca se situează la o distanță de 15,50 km de municipiul Deva.

Comuna se afla la poalele munților Metalici, învecinându-se pe o distanță de 2 km cu râul Mureș. După Unirea din 1918 Brănișca a avut administrare românească, iar în școală a fost introdusă limba română.

În anul 1919, când guvernul condus de Bela Kun a încercat să recupereze teritoriul, țărani din Brănișca împreună cu Națională din Deva au opus rezistență și au blocat un tren militar maghiar la podul peste Mureș.

Gărzile Naționale Române au fost organe de asigurare a ordinii publice și de apărare a drepturilor naționale rezultate din autodeterminare, al libertății și unității naționale, constituite în cursul lunilor noiembrie-decembrie 1918 în ținuturile române din Carpați, Tisa și Dunăre. Ele au fost organizate de către Consiliul Național Român Central și subordonate alături de Consiliul Dirigent au avut calitatea de organisme executive.

Deși recrutarea s-a făcut pe bază de voluntariat, aceste Gărzi au avut o pronunțată structură militară, deoarece în componența lor au intrat în majoritate oameni veniți de pe front și organele superioare ale acestora au avut înrolați ofițeri ai fostei armate ungare. Asigurarea cu mijloace tehnice de luptă a unităților a avut la bază preluarea de armament de la vechile structuri de comandă s-a ierarhizat pe cadrul existent în areale administrative și s-a subordonat unui Stat Major dependent Național Român Central, aflat mai întâi la Arad și mutat ulterior la Sibiu.

Prin natura lor, au constituit o forță care a preluat rolurile poliției locale și jandarmeriei pe fondul dezorganizării administrației austro-ungare și, până la intrarea trupelor regulate române în Transilvania, și pe cel al armatei. Simultan, Gărzile și-au avut și un rol politic, servind atât ca mesageri și propagandiști ai hotărârilor și deciziilor Consiliului Național Român Central și ale administrațiilor locale, cât și uneori ca factori de opoziție activă politică, administrativă și militară față de guvernul de la Budapesta.

Desființarea lor s-a produs fie forțat, prin decizii ale administrațiilor militare franco-sârbă din Banat, sau maghiară situată în zona liniei de demarcație impusă de condițiile armistițiului dintre Aliați și Ungaria, fie pe fondul consolidării administrației în teritoriile eliberate, caz în care o parte din membrii Gărzilor au continuat să servească în calitate de voluntari în noua armată în Armata de Transilvania.

În noaptea de 1/14 spre 2/15 noiembrie 1918, a avut loc o ciocnire la Brănișca între un detașament român condus de Banciu și subunități militare germane, susțin sursele deschise.

